

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

APARE DUMINECA

<p>Prețul abonamentului:</p> <p>Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane " " " " pe 1/2 an 5 " " " România și străinătate pe an 14 franci " " " " " " pe 1/2 an 7 "</p>	<p>Prețul inserțiunilor:</p> <p>Pentru publicațiuni oficiale, concurse edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 6 cor., până la 200 de cuvinte 8 cor. de aci în sus 10 coroane</p>	<p>Correspondențele se adresează redacțiunii „FOAIA DIECESANĂ” iară banii de prenumerațiune și inserțiunile la ADMINISTRAȚIA Librăriei și Tipografiei diec. în Caransebeș</p>
--	--	---

Cuvântarea

Prea Sânziei Sale Domnului Episcop Nicolae Popea la deschiderea sinodului eparhial.

Christos a înviat!

Domnilor deputați!

Cu bucurie Vă salut, domnilor deputați, și acum ca totdeauna, de bunavenire la episcopia noastră, ca reprezentanți ai clerului și poporului, întruniți în sinodul nostru ordinar din anul acesta. Duchul Sfânt, a cărui chemare s'a săvârșit deja în sfânta biserică, să ne lumineze mințile și să ne întărească și încălzească inimile, ca în dragoste și bună înțelegere frățescă să putem pertracta obiectele, ce ne stau înaintea, spre mărirea lui Dumnezeu și binele și fericirea bisericii noastre eparhiale în toate direcțiunile.

Anume acceptuez, domnilor, dragostea și buna înțelegere, ca fundamentul tuturor lucrurilor bune și folositoare. Prin dragoste și bună înțelegere lucrurile dau înaintea și sporesc, cele mici devin mari, une-ori admirabile, precum din contră prin ură și neînțelegere, și cele mari devin mici, ba adeseori se dărâmă și nimicesc cu totul.

O dovadă despre acesta ne poate da chiar și starea lucrurilor din diecesa noastră și în special episcopia noastră a Caransebeșului.

Căci, ce a avut vechia noastră episcopie, la restaurarea ei, al său propriu? Absolut nimic, afară de rezidența cea veche ruinată și vreo câteva pămânci. Va fi avut și ea, ca una din cele mai vechi episcopii române în părțile acestea, — va fi avut și ea, ție, averile și aședemintele sale, obicinuite pe acele timpuri; căci darnici au fost totdeauna credincioșii bisericii noastre, cum sunt și astăzi, pentru episcopii, mănăstiri și alte aședeminte culturale, pentru biserică preste tot, jertfindu-și avutul lor și înzestrându-le cu îmbelșugare ori unde acelea au existat. Dar în urma împregiurărilor fatale, apăsată și prigonită fiind de veacuri, cu durere trebuie să mărturisim, că le-a perdut pe toate, chiar și

existența și numele său, anexându-se mai pe urmă la o altă episcopie străină. Știm, domnilor, că fericitul meu antecesor episcopul Popasu, de pie memorie, n'a avut nici unde să-și plece capul, la venirea lui în eparhie.

Eară astăzi, domnilor deputați, cum stăm ore în privința acesta?

Astăzi să mulțămim lui Dumnezeu pentru toate câte le vedem în ființă!

Astăzi să ne bucurăm din inimă, că vedem împrejurul nostru: o reședință episcopescă potrivită și corespuzătoare; un institut frumos teologic și pedagogic; două internate, unul teologic și altul pedagogic, modeste dar satisfăcătoare; o tipografie și librărie diecesană în propriul nostru edificiu diecesan; o altă zidire noauă în locul reședinței celei vechi, mai alte realități, vre-o două-trei domniuri de mare preț, apoi fundațiuni și fonduri diverse, în sfârșit averea diecesană adusă la o valoare considerabilă.

Și toate acestea, domnilor, oare cum s'au putut produce și aduce la ivelă?

Eu zic: prin dragoste și bună înțelegere frățescă, ca fundamentul tuturor lucrurilor bune și folositoare!

Deci Dumnezeu, ca și de aci înainte să domnească dragostea și buna înțelegere între noi, și atunci, în ciuda tuturor greutăților, ispitelor și suferințelor, vom înainta și sporii și mai mult în afacerile diecesane, vom îndeplini lipsele și trebuințele generale și biserică va prospera în toate, spre binele și fericirea credincioșilor noștri eparhiali.

Încât pentru mersul afacerilor oficiale și activitatea Consistoriului nostru diecesan, se vor vedea mai deapropo din rapoartele respective, ce se vor așterne.

Pre lângă acestea, implorând și aici darul de Sus asupra lucrărilor noastre, declar sinodul diecesan ordinar din anul acesta, sesiunea III periodul XI de deschis.

Sinodul eparhial

al diecesei gr. or. române a Caransebeșului, periodul XI, sesiunea III, convocat la Caransebeș pe Duminică Tomci, 21 Aprilie 1902.

Sedința I.

ținută în 21 Aprilie 1902 la 12 oare.

Președinte: Prea Sântia Sa Domnul Episcop diecesan Nicolae Popea.

Notariu: Dr. Traian Badescu.

1. Fiind convocat sinodul eparhial prin literele arhieresci ddto 6 Aprilie a. e. Nr. 54 preș. după ce s'a celebrat sînta liturgie împreună cu chemarea Duhului sânt și s'a ținut parastas pentru în Domnul fericiții: Arhiepiscopul și metropolitul Andreiu, episcopul Ioan, mecenatul Emanuil Gojdu, binefăcătorii Dimitrie Hațegan, Dimitrie Peța, Dimitrie Miculescu, Costa Tismănariu, Elisabeta Peța, — deputații sinodali adunându-se în sala Comunității de avere invită prin o deputațiune pe Prea Sântitul Domn Episcop diecesan Nicolae Popea, ca să binevoiască a deschide și conduce ședințele sinodului.

2. Prea Sântia Sa Domnul Episcop sosind în sala ședințelor ocupă locul presidial, și dintre notarii aleși pe întregul period actual designează de notariu al ședinții pe dl Dr. Traian Badescu, apoi prin cuvînta rea pusă în fruntea foii declară sinodul de deschis.

3. La apelul nominal respunzînd 34 de deputați — presidiul enunță capacitatea sinodului de a-și începe activitatea sa.

4. Deputatul nou ales în cercul II Logoj Dr. George Dobrin și deputatul nou ales în cercul XIII Oravița își prezintă credenționalele, cari se alătură la actele electorale.

5. Presidiul prezentează mai multe petițiuni cari se împart diferitelor comisii.

Anunțându-se ședința proximă pe Luni dimineața, la oarele 10, ședința primă se încheie.

O vorbă la chestia planului de învățămînt

(Continuare)

V.

În fine iată-mă ajuns la partea ultimă, la partea mai interesantă — la materie. În capitolele premergătoare mi-s'a dat ocașie, să ating mai de multe ori și chestia materiei, de aceea în capitlul acesta mă mărginesc a înșira numai indegetările cele mai esențiale.

În axiomele: „Non scholae sed vitae discimus!“ și „Non multa sed multum!“ e cuprins totul, ce se referă la materie. Și cu toate că axiomele acestea sunt vechi și prea bine cunoscute în lumea pedagogică, pedagogii și meto-

diștii în zelul lor de a rădica învățămîntul la nivelul cel mai înalt, fără ca să mai ia în samă adevărul cuprins în axiomele citate, au tot adaus câte ceva, până ce acuma de odată se treziră, că au trecut peste puterile psihice și fizice ale elevului. Și poatecă ei și acuma nu-și veniau în fire, dacă societatea omenească la descoperirile medicilor nu da signalul de alarmă. Toți încep a recunoasce, că balastul pus pe umerii biotei tinerini e nefiresc și trebuie ușurat respective redus. Dacă învățătoria nu se lăsa a fi răpită de farmecul produs de invențiunile lor și își ridică la timp voacea, atunci de bună samă materia nu se aglomera în așa măsură, ca să devină o monstruositate. Așa e însă la toate. Multe trebuie să pățească omul, până-ce învață ceva. Și în special noi Românii, cari abia de vre-o câteva decenii am pășit în lupta culturală, n'avem să ne începem activitatea numai cu aceea, ce ne oferă presintele, ci avem sfînta datorință, ca înaintînd să ținem cont și de căile umblate de popoarele mai înaintate în cultură și în civilizație. De imitari prea multe însă să ne ferim.

Și fiind-că stăm acuma în proajma unei reforme radicale a învățămîntului, reclamată și impusă de împrejurări, bine va fi, dacă consultînd toți factorii experți, vom așeza învățămîntul nostru astfel, încît să fie în congruență cu toate recerînțele vieții practice și ale educațiunii fizice și morale, în care progresează poporul nostru român.

Ca în planul cel nou să se cuprindă numai materia indispensabilă și posibilă de prelucrat, dar mai ales ca să nu recădem în greșele trecutului, cred că e consult, dacă la alegerea și distribuirea materiei urmărîm și ne ținem strict de următoarele:

1. de timpul fizic fixat mai înainte,
2. de puterile și gradul de cultură ale elevului,
3. de practicabilitatea cunoștințelor în direcție științifică și morală,
4. de regula staverită de Kehr, care sună: „Alege mai întău ce-i necesar, apoi ce-i folositor și în urmă ce-i frumos;“ și în fine

5. ca materia să fie aleasă astfel, ca să nu-i înmulțască elevului numai cunoștințele, ci să aibă și o influință binefăcătoare asupra inimii și a voinții lui, pentru-ca școala să devină iarăș o adevărată instituție de instrucție și educație.

Marele filosof Kant privesce omul ca o ființă cu natură animalică rațională și referitor la educația lui staveresce următoarele faze:

1. disciplinarea, ca să i-se îmblânzească sălbăticia naturii lui;
2. cultivarea, spre a-l face apt pentru ori ce scop sublim;
3. civilizația, pentru de a-l face, ca să scie

cum are să viețuească respective să comunice cu ceilalți oameni;

4. moralizarea spre a face, ca în voința și activitatea lui să domineze rațiunea având ca scopuri supreme dreptatea și umanitatea.

Aceste faze observate la alegerea dar mai vârtos la predarea materiei vor contribui la îmbunătățirea stărilor în învățământul nostru și vor face, ca școala să nu mai fie urgisită de popor, iar rezultatele produse să fie și mai folositoare și mai practice.

Alegerea și distribuirea materiei din obiectele prescrise de învățământ pentru fiecare clasă nefiind încă terminată o tractez deosebit cu altă ocaziune.

Materia staverită odată în planul de învățământ la compunerea planului special de lecțiuni va avea a fi împărțită în 20—25 de părți întregitoare adrepartate pe cele 20—25 săptămâni de muncă.

Pentru fiecare obiect de învățământ îmi permit a recomanda următoarele atentificări, ce pot servi ca îndreptariu la alegere și distribuirea materiei.

(Va urma)

Isus Cristos

— *Cuvântările și Scripturi, textul de la Neamțul* —

(Continuare)

156. Isus înaintea arhierelui Ana.

Și i-au dus pe el întâiu la Ana că era socru Catalinei, care era arhieru al anului acela; și era Caiafa cel ce a sfătuit pe Iudei că mai bine este să moară un om pentru popor.

Și mergea după Isus Simon Petru și celalalt învățăcel. Iar învățăcelul acela era cunoscut arhierelui și a intrat împreună cu Isus în curtea arhierelui; iar Petru stă la ușă afară. Deci a eșit celalalt învățăcel care era cunoscut arhierelui și a zis portăriței și a băgat în lăuntru pe Petru. Și stau slugile și slujitorii cari făcuseră foc, în mijlocul curții că era frig, și se încălziau; și era cu ei Petru stând să vază sfârșitul, și încălzindu-se. Și a venit una din slujnicile arhierelui, portărița, și văzând pe Petru încălzindu-se căutând la el a zis: „Și tu erai cu Isus Nazarineanul.” Iar el s'a lăpădat înaintea tuturor zicând: „Muliere nu sunt, nu știu pe el; nu știu nici pricep ce zici tu. Și a eșit afară înaintea curții și a cântat cocoșul.

Deci arhierul a întrebat pe Isus de învățării lui și de învățătura lui. Răspuns-a Isus lui: „Eu de față am grăit lunei; eu totdeauna am învățat în sinagogă și în biserică, unde toți Iudeii se adună, și intru ascuns n'am grăit nimic. Ce mă întrebi? Întrebă pe cei ce au auzit ce am grăit lor; iată aceștia știu ce am grăit eu.” Și aceștia zicând el unul din slugile care sta înainte, a dat o palmă lui Isus zicând: „Așa răspunzi arhierelui!” Răspuns-a Isus lui: „De am grăit rău, mărturisesc de rău; iar de am grăit bine, ce mă bați?”

Deci a trimis pe el Ana legat la Caiafa arhierul, unde s'au adunat arhierii, și cărturarii și bătrânii.

157. Isus înaintea Sinedriului.

Iar arhierii și bătrânii și tot sfatul căutau mărturie mincinoasă asupra lui Isus, ca să-l omoare pe el, și n'au aflat; că mulți mărturisau mincinos asupra lui, și nu erau asemenea mărturiile. Iar mai pe urmă venind două mărturii mincinoase, au zis: „Noi l'am auzit pe el zicând: pot să stric biserica lui Dumnezeu și în trei zile să o ridic pe dînsa; eu voi strica această biserică făcută de mâni și în trei zile alta nefăcută de mâni voi zidi.” Și nici așa nu era asemenea mărturia lor. Și sculându-se arhierul în mijloc a întrebat pe Isus zicând: „Nimic nu răspunzi ce aceștia mărturisesc asupra ta?” Iar Isus tăcea și nimic nu răspundea. Iar s'a întrebat pe el arhierul și i-a zis lui: „Juru-te pe Dumnezeul cel viu, ca să spuni noaue de ești tu Cristos Fial lui Dumnezeu celui binecuvântat?” Iar Isus a zis: „Eu sunt; însă zic vouă, de acum veți vedea pe fiul omului șezând de a dreapta puterii și venind pe norii cerului.” Atunci arhierul și-a rupt hainele sale zicând: „Hulesce; ce ne mai trebuie alte mărturii? Iată acum ați auzit hula lui. Ce vi-se pare vouă?” Iar ei răspunzând, au zis: „Vinovat este morții.”

Și eșind Petru, la poartă l-a văzut pe el altă slujnică, și a zis celor de acolo: „Și acesta era cu Isus Nazarineanul. Și iarăși s'a lăpădat cu jurământ: „Nu știu pe omul acesta.” Și era Simon Petru stând și încălzindu-se. Deci ziseră lui: „Au doară și tu ești din ucenicii lui?” Iar el s'a lăpădat zicând: „Nu sunt.”

Iar peste puțin trecând cu un ceas, altul întâria zicând: „Adevărat, și acestea cu el a fost, căci și el este Galilean.” Și apropiindu-se cei ce stau, au zis lui Petru: „Adevărat și tu dintrînșii ești, că și graiul tău te arată.” Și unul din slugile arhierului, rudenie fiind al aceluia ce l-a tăiat Petru urechea a zis lui: „Au nu te-am văzut eu în grădină cu dînsul?” Și iar s'a lăpădat Petru; și a început a se blestema și a se jura: „Nu știu pe omul acesta, care ziceți.” Și îndată, încă grăind el a cântat cocoșul. Și întorcându-se Domnul a căutat spre Petru, și și-a adus Petru aminte de cuvântul Domnului cum îi zisese lui: că mai nainte de ce va cânta cocoșul de două ori, de trei ori te vei lăpăda de mine. Și eșind afară a plâns cu amar.

(Va urma)

Din Istoria Banatului Severin

Gubernarea Banatului

(Continuare)

Notițele lapidare, introduse cu mâna proprie, în ziarul dovedesc genealitate, spirit înalt și pătrunzătoriu, care, analisând prin prisma obiectivității chiar și lucrurile cele mai tainice, se nivesc a scoate la lumină adevărul.

Despre Români zice: „că sunt rău tractați și că, fiind constrinși să cedeze altora casă și moșie, trebuie să se mute dela un loc la altul, ba chiar să emigreze adese-ori”. Arătând apoi scăderile administrațiunii, neînțelegerile și sfășierile consilierilor din direcțiune și apostrofând justiția, numind-o barbară, face următoarea concludsiune: „So kann es nicht bleiben, oder es geht alles zu Grund, bessere Verwalters und Rätthe, denn erstere sind sehr unnerfahren und mit Schreibereyen überhäuft, andere in Zank und Unordnung, dicke Köpfe und ein kurzes Gesicht.”

Cu ironie amintește de Potemkiadele aranjate pe alocuirea de organele administrative. Așa d. e. arată că la Lipova și la Capolnaș i-s-au prezentat coloniști din Gutenburn și din alte sate îndepărtate, iar pe Români, svoinindu-se, că vor trebui să cătânească și să plătească contribuțiuni și mai grele, i-au făcut să fugă și să se ascundă în desimea pădurilor. Escamotarea s'a urzit pentru captivare împăratului, anume: ca să-i procure plăcerea de a vorbi cu supușii săi în limba germană și verosimil pentru ca să-i arate progresul germanisării Banatului, spre care scop s'au fost cheltuit sume enorme din visteria statutului.

Ajungând Iosif la Capolnaș și văzând cu ochii devastarea fără cruțare a pădurilor crariale a fost cuprins de atâta mânie, încât a luat în itinerariul seu următoarea notiță: „Die Walachen müssen nothwendig von den Wäldern wegkommen, und von Kapolnasch aus bis gegen Karansebes Teütsche angesiedelt werden, sonst seynd die Wälder hin“. Români trebuie delăturați din apropierea pădurilor, și în locul lor dela Capolnaș până la Caransebeș sunt a se colonisa Germani, căci la din contra pădurile acestui ținut se vor nimici¹⁾. În faptă s'a și fost proiectat ridicarea Românilor și înlocuirea lor cu elemente străine, dar în lipsa banilor și din cauza complicațiunilor posterioare proiectul nu s'a realizat²⁾.

Văzând cu ochii starea deprorabilă, la care a fost ajuns Banatul în urma atrocităților, comise față de locuitori, convingându-se apoi despre neînțelegerea și certele existente între funcționari, împăratul face următoarea notiță caracteristică: „Einen tüchtigen Chef oder alles Militär machen, oder nur die vordere Granitz, — und das übrige in kleinen Portionen verkaufen, jedoch also, dass die Domini terrestres denen Böhmisch oder Mährischen gesetzen unterworfen würden, ist meine Meinung“; adică, dînsul pretinde a se institui în fruntea Banatului un conducătoriu energetic, sau să se introducă de nou sistemul militar de guvernare, cel puțin ca pe timpul graniței. Petru curmarea abuzurilor, ce se comiteau de regulă la esarendarea moșiilor camerale propune: ca aceste să se împartă în porțiuni mai mici și să se vindă, dar cu espresa îndrumare, ca Domni de pământ să fie supuși legilor existente în Boemia și în Moravia; prin această dispozițiune a intenționat Iosif: ameliorarea pozițiunii iobagilor, care în Ungaria era neasămănat mai amară, decât a acelora din țerile numite.

Notițele itinerariului varsă lumină asupra relațiilor și a păstorilor bisericii gr. or. din Banat. Pe baza acestora constatăm, că deși unii diutrênșii n'au fost liberi de pasiuni lumești, totuș cărjia arhipăstorală se afla în mâna unor bărbați luminați, devotați bisericii și neamului lor.

Pe *Dionisie*, arhimandritul mănăstirei *Bezdin*, ni-l arată a fi bărbat luminat, dar astut și învrăjbit cu

episcopul din Timișoara, cu care e nemulțămît. „Bei ihm ist der *Parthenius* eingesperrt, so einmal durchgegangen, aber wieder gefangen worden. Dessen Verbrechen besteht in puncto Sodomiae“. Sunt măgulitoare cele scrise despre conducătorii dieceselor Arad și Caransebeș-Vêrșeț. Despre *Pahomie Knezevich*, administratorul diecesei Aradului obsearvă: că și-a făcut studiile la Halle în Saxonia și că vorbește bine nemțesce, iar despre episcopul *Georghievich*, care intru întimpinarea lui Iosif venise dela Vêrșeț la Caransebeș³⁾ zice: sonst fände sich hier zu Karansebes der Bischof von Versez ein, der ein guter alter Mann zu sein scheint“. Altul e tonul în care scrie despre episcopul Timișoarei⁴⁾. Arătând că preoții gr. or., Români și Sêrbii din Banat nutresc ură neîmpăcată față de Maghiari⁵⁾, pottind mai bine a se militarisa, decât să fie stăpâniți de ei, zice: „vom Temesvarer bischoff sagte man viel übles im interesse und in der lieb“; iar la alt loc: „In religionssachen ist der Griechische bischoff sehr fein, ein liebhaber von geld und von weibern, kann gut teutsch, seine bedrückungen seynd gross, die popen gehen gegen 1200 in Banat, er excommunicirt leicht, welches eintragt, sein protopop⁶⁾ alt, aber sehr eifrig für abstellung deren gebrechen, hat heimlich alles angegeben“.

Pe temeiul notițelor acestui itinerariu⁷⁾ a compus Iosif II un memorandum voluminos, arătând cu deodată mijloacele potrivite pentru îndreptarea abuzurilor și a stărilor nesănătoase existente în Banat.

Partea I primă a memorandumului tractează despre *afacerile religioase și polițiale*; a II despre *administrațiunea camerală și despre justiție*; a III despre *afacerile militare*:

Starea culturală a Românilor, a Sêrbilor și a conducătorilor lor, o presintă în colorii posomorite.

„Statul preotesc, zice Iosif, se compune de regulă din indivizi, care nu știu nici ceti, nici scrie, și care nu sunt capabili de tâlcuirea evangeliilor și a scriptelor sante. Astfel de indivizi nu sunt capabili să înriureze în mod binefăcătoriu asupra educațiunii și a moravurilor credincioșilor. Și totuș poporul român și sêrbesc se supune orbesce preoților, ceea-ce la Români este a se atribui mai cu seamă ignoranței și stupidității (wegen unbeschreiblicher Ignoranz und Stupidi-

¹⁾ *Georghievich* s'a fost mutat dela Caransebeș la Vêrșeț la anul 1750.

²⁾ *Vichentie Ioannovich Vidak*, ca șef al opozițiunii, a jucat rol însemnat la congresul ținut la Carlovêț, anul 1769.

³⁾ *Szentkláray: Száz év Dél-Magyarország etc. Schwicker: Politische Geschichte der Serben in Ungarn*, p. 352.

⁴⁾ *Cosmanovich* e numele acestui protopop. Conte Hadik, în calitate de comisariu c. r. la congresul din 1769, raportează curții că *Cosmanovich* i-a făcut între altele arătare, că *Ioanovich* a luat dela 600 preoți câte 3 galbini, și dela fie-care vèduvă preotasă a stors câte 6 galbini, cu scopul ca să corumpă deputații congresului și să aleagă metropolit după placul seu. Nu se constată întru cât cele cuprinse în raportul comisariului sunt basate pe adevăr. E fapt, că episcopul a fost dojănit și amenințat cu destituirea. Dojana și amenințările se par a fi avut de scop înfrângerea opozițiunii, în prima linie a episcopului, care în cauze principiale ale congresului luase poziție otărîtă față de curte. (*Schwicker: o. c.* p. 250).

⁵⁾ Manuscriptul se află în arhivul secret al curții din Viena

¹⁾ Ibid: o. c.

²⁾ Ibid: „Oláhok költöztetése Dél-Magyarországon a múlt században“, Budapest, 1891.

tăi), de care sunt cuprinși. Despre călugări zice, că mulți sunt de o cultură înaltă, care nu numai că posed cunoștințe limbice, ci și-au făcut studiile la Viena, la Halle și la alte universități din străinătate. Din șirul lor se aleg cu tot dreptul episcopii gr. or.

„Despre educațiunea tinerimei nu poate să fie vorbă nici la Români, nici la Sârbi, pentru-că nici unii, nici alții n-au școlae poporale. Chiar și chinezii sunt analfabeți și sunt nevoiți să publice cu graiu viu ordinațiunile aduse de husari, Rogările și plânsorile le concipiază de regulă vr'un preot mai dester în manuirea condeiului, care de multe ori scrie cum îl taie capul, fără ca petenții să aibă cunoștință despre ceea-ce scrie în numele lor. Preoții fiind de regulă și lucrători de pământ, se ocupă în detrimentul păstoriei și cu economia.

„Aproape în toate comunele bănățene, locuite de Români sau de Sârbi, sunt mai mulți preoți, ceea-ce nu este spre folosul preoțimei. Făcându-i-se propunerea a șterge pe unii din șirul parohilor, observă împăratul: că nu este consult a se face aceasta, din motiv, că liturghia grecească reclamă, ca cei puțin 2 preoți să iee parte la săvârșirea ei. Cu toate acestea ține a fi de lipsă micșorarea numărului păstorilor de rit grecesc, ceea-ce înse numai în timpuri mai îndepărtate, și totdeauna numai prin ordinațiuni speciale este a se face.

„Observările lui Iosif, referitoare la episcopii Sârbilor și a Românilor din Banat, sunt puțin măgulitoare. El zice: că speșele pentru întreținerea curților episcopesci sunt foarte neînsemnate, deoarece-ce ca argați de curte, ca vizitii și ca servitori se aplică de obicei astfel de făcăi, cari sub cuvânt că vor fi lirotoniți de preoți în comunele lor natale, fac în decursul mai multor ani servitii gratuite episcopilor. Despre episcopul Timișoarei crede, că ar fi persoana cea mai potrivită, de care s'ar putea folosi curtea, la propagarea uniunii în Banat, *dacă s'ar afla mijloacele de lipsă pentru de a-i împăca neșafii lui de bani.*

„Afacerile bisericeii gr. or. le ține împăratul, după a sa convingere, atât de incurcate, încât nici deputațiunea ilirică-aulică, nici chiar congresele bisericești nu sunt capabile a le regula cu una cu două, și deoarece-ce la astfel de întruniri, în înțelesul constituțiunii bisericești, trebuie să fie de față un comisariu reșesc, iar trimiterea unui Maghiar ar vătămă sentimentele Sârbilor, cari au aversiune și uresc Maghiarii, de aceea Iosif propune: a ținea 3 scaune episcopesci vacante, prin ce curtea ar câștiga mulți partizani din șirul dignitarilor și arhimandriților, pofitori de mitră, și și-ar câștiga un stâlp puternic pentru realizarea planurilor ei. Împăratul propune în fine: a se înființa pe speșele statutului o tipografie în Timișoara pentru tipărirea cărților bisericești, prin ce s'ar curma relațiunile de prietenie care le întrețin Sârbii cu biserica moscovită.

(Va urma)

Pentruca să putem raporta asupra deschiderii sinodului eparhial, numărul present al „F. D.“ a apărut abia astăzi, Luni în 22 April v. a. c.

Varietăți

„Doina“ din Turnu-Severin la noi. Eri, în Duminica Tomei a concertat în orașul nostru societatea de cântare „Doina“ din Turnu-Severin. Succesele prea frumoase reportate, precum și entuziasmul ce a predominat atât pe concertanți cât și pe publicul imens ce a asistat — este indescriptibil. Anticipăm, că Reuniunea noastră de cântări și în general publicul român din oraș a făcut oaspeților o primire deamănă. Raport detaliat vom aduce în Nrul viitoriu al foii noastre.

Mulțămintă publică. După-ce cu ocaziunea zidirei bisericeii sale, din toate punctele de vedere corespunzătoare, comuna noastră bisericească Ciacova și-a angajat forțele materiale pe ani înainte s'a văzut silită spre a-și câștiga mijloacele necesare pentru provederea aceluia cu mobilierul și reconvizitele necesare a apela la dărnicia, marimozitatea și simțul de jertfire nu numai a membrilor săi ei, și a unor persoane, despre cari a fost convinsă, că sunt sprijinitori puternici și binevoitori ai tuturor cauzelor bune. La acest apel au răspuns cu multă bunăvoință și generozitate dăruind pe sama bisericeii, a) bani gata: Familia Moesonyi 200 cor., Comuna politică Ciacova 200 cor., Meyer Carol 150 cor., Emanuil Ungurean și Csákovaer Sparkassa câte 100 cor., Timișoara 80 cor., Csákovaer Volksbank 50 cor., Catarina Ianacovits 30 cor., Luceafărul, Dr. Enea Nicola și George Mesterovits câte 20 cor., Valeriu Gaița 12 cor., Maria Lazits, Rozsahegyi Ferencz, Dr. Nicolae Popovici, Cornel și Miți Spătariu, Ermina Maniu, Milan Popovici, Ioan Csarnits, Efta Pantits, Schönborn Gyula, Scheirich Mihael, Sedlacsek și Séra, Alexander Ristics, Doby Laszló, Sever Nikolits, Návay Emil, Agh Béla, Oberding Johann, Juhász Vilmos, Dr. Josef Fischer câte 10 cor., Lazar Damianovits 8 cor., Dr. Iustin Pop, Mihael Auberman, Dr. Kohn Rezső câte 6 cor., Iancu Duda, Ujházy Dénes, Paia Corcea, Dr. Petru Zepeneag, Dr. Zemplényi Árpád, Dr. Petru Mladin, Ilie Curescu, George Popovici, Alesandru Popovici, Miloș Milosev, Vukovics Josef, Costea Janya, Ana Micsa, Nestor Giba, Péter Lux, George Dukovics, Franz Horay, Makoldy István, Pechman Josef, Muszkopf Iohan, Zawiselim Zsiva, Véd. Camenco Micsa, Stefan Raber și Todor Iokovits câte, 5 cor., Adam Barbu, D. Balanescu, I. M. Roșu, N. Boboroni, Ioan Petrovici, Ilie Trailă, Virgil Tomici, Mileva Marinkovics, Anton Parschee, Pera Zsivanovics, Grosz Lajos, Wilhelm Wagner, Nikola Raukov, George Zwetkovics, Glük Mór, Johann Mattern și Franz Sehr câte 4. cor., I. Lukits, Stefan Lukits, Dr. György Jozsef, X. Y., Peter Mersdorf, Georg Gruber Schützenring Sándor, A. Séra și Andrei Damianovits câte 3 cor., Petru Tisu, George Miclea, Peter Baiusz, George Ardelean, Adolf Frankl, Wirkman Adolf, Kepchi

Emanuel, Ioan V. Barcian, Valeriu Magda, Scherer Karl, Josef Schönborn, Feicht Béla, T. R., Venko Pál, Dr. Oltean, Henberger Danil, Todor Meies, Naum Apostolovics, Hugó Kolm, Dr. Aurel Novac, Ignatie Popovici, Kecskeméti Imre, Constantin Paleu, N. N., Miți Nedeleu, N. Pavlovics, Dr. Manguica, George Ivaskovics, Elena Méhes, Dr. Petru Cornean, Marku Czukits, Carolina Keller, Trifu Păian, Iosef Seher, Cziporis Iosef, Gütter Vilmos, Schimositz Wilhelm, Rebl Anton, Sebastian Götz, Mathias Stuhl, Anton Müller, Johann Prunkl, Peter Muth, Johann Anheur, Mathias Quitter, Wilhelm Franz, Josef Schwarez, Mihael Lukenics, Chapó Elek, Králik Ádám, Peter Grádl, Anton Hoffinan, Anton Nayman, Vasa Milosev, Peter Hoff și Dr. Buding Miklos câte 2 cor. Dr. George Dragomir, George Muntean, S. Scipon, Svetozar Ionescu, Giga Andreievics, Nicolae Băias, Lazar Nistor, Ioan Muntean, Anton Oberding, Anton Parschee, Wendelin Kunnel, Mita Nojuovics și N. Popescu câte 1 coroană. b) Recvisite bisericesci etc. Svetozar Serb 2 sfeșnice mari din fer bătut și 6 sfeșnice pe masa altariului în preț de 270 cor. George Broban 1 odăjdie în preț de 230 cor., Carolina Seller și Pap István câte 1 polileu fiecare în valoare de 170 cor., Magdalina Richter un mäsaiu artistic pe analog în preț de 90 cor. Costa Tuculie și soția sa Paraschiva mormântul Domnului în preț de 150 cor., Reuniunea de cântări rom. din Ciacova 2 steaguri în preț de 200 cor., Petru Buză și soția sa Eva epitaful și icoana pogoririi de pe cruce a Domnului în preț de 70 cor., Ana Pinciu 1 stibar pentru preot și 13 pentru copii în preț de 60 cor., Iuliana Gruescu 1 stibar pentru copii la cetirea apostolului în preț de 30 cor. Ioan Popovici și soția sa Ana 1 mäsaiu pe prestol în preț de 50 cor. Ioța Micu 2 sfeșnice în preț de 40 cor. Ana Fișce 1 candelă în preț de 30 cor. Traian Bugariu 2 iconostase mici în preț de 20 cor. George Musteț 1 prăznicar 8 cor. Nasta Olaiu 1 stibar 16 cor. Stieglmayer Anton 1 epitrahir 10 cor. Karl Fischer 1 icoană cu 10 cor. Nicolae Musteț 1 prăznicar cu 8 cor. Nica Diminescu, Ioan Fiath, Ilie Roșu și Iuliana Giorogar câte 1 prăznicar cu 8 cor. Wagner Josef vas de apă cu 8 cor. Sanda Gozan 1 mäsaiu cu 2 cor. George Colgea și Moise Brehan câte 1 mäsai cu 4 cor. Szalay Imre amvon, 1 masă, 2 scaune, 1 analog, cruce neagră în preț de 70 cor. Herz Jacob peatră de pardosit în valoare de 60 cor. Saveta Ișfan 1 periuă la ingenunchiere cu 4 cor. Ioan Uzon chivot cu 30 cor. și Nicolae Uzon 1 flamără neagră cu 4 cor. Cu ocaziunea arderii cărămizii pentru zidirea bisericeii au dăruit paie următorii: Ioan Uzon 5 stinjeni, Nicolae Uzon 14 stinjeni, Nica Diminescu 12 stinjeni, Costa Diminescu 10 stinjeni, Marcu Micu 4 stinjeni, George Musteț 4 stinjeni, Vasa Diminescu 3 $\frac{1}{2}$, Paul Sandrovics, Trutz Frigyes câte 3 stinjeni, Giga Jivan, Nicolae Magoț, Nicolae Roșu, Ioan Frant, Ioan Fiath, Nicolae Cristea, Petru Ardelean și George Rașa câte 2 stinjeni; Dimitrie Micu 1 $\frac{1}{2}$ stinjeni; George Ișfan, George Giorogar, Nicolae Musteț, Giga Fișce, Nicolae Micu, Petru Micu și Nicolae

Ișfan câte 1 stinjen de paie, în preț de 6 cor. stinjenul. Ioan Uzon 100 trăsuri năsip în preț de 60 cor. Subsemnații ne împlinim o plăcută datorință când exprimăm în numele comitetului parohial tuturor generoșilor dăruitori profunda noastră mulțumită înălțându-ne inimile către Dumnezeu și zicând: „Sfântesce-Doamne pe cei ce iubesc podoaba casei Tale, respălătesce-le lor cu bogatele și cerescile Tale daruri, dăruiesce-le lor în locul celor stricăcioase cele nestricăcioase“. Ciacova în 316 Aprilie 1902. *Ioan Pinciu* protopresbiter și președ. comit. par. *Ioan Gruescu* not. comit. parohial.

Reuniunea română de cântări și musică din Logoj, arangiază din incidentul vizitei Societății musicale „*Doina*“ din Turnul-Severin Lunii, în 22 Aprilie (5 Maiu) și Marți, în 23 Aprilie (6 Maiu) 1902 *Concert* sub conducerea d-lui I. Vidu, și St. Paulian. Programul de Marți în 23 Aprilie (5 Maiu) la „*Regele Ungariei*“: Conferența d-lui profesor *I. St. Paulian* despre „*Poesiile și melodiile naționale române*“ ilustrată cu următoarele cântări: 1. *Dorul Româncei* (baladă) cântată de corul societății „*Doina*“. 2. a) *Ileana*, b) *Stăncuța* hore. cântate de corul „*Doina*“. 3. *Răsunetul Ardealului* doină cântată de corul „*Reuniunii române de cântări și musică din Logoj*“. Va urma daus.

Despărțământul Ciacovei al reuniunii învățătorilor români gr. or. din diecesa Caransebeșului și-a ținut adunarea sa Joi în 4 Aprilie st. v. a. c. în școala română din Ciacova. Adunării i-a premerș chemarea Duhului sânt oficiată prin P. O. D. protopresbiter Ioan Pinciu. Învătătoarea M. Diaconoviciu a preles despre părțile principale ale propoziției cu elevii din clasa a III-a; învățătorul Iosif Badescu cu elevii clasei I, aduși anumit spre scopul acesta a preles istorioara religioasă morală „*Secera*“ din care s'a scos învățătura morală: „*Să ascultăm de părinți*“. După dimiterea elevilor s'a pus la ordinea zilei critice asupra prelegerilor de mai sus. Între observările făcute de învățătorul S. Alexa, P. Simon și M. O. D. Drăgan parohul Ghiladului, merită a fi notată critica făcută de P. O. D. protopresbiter Ioan Pinciu, pe carea dacă aș fi putut-o pune pe hârtie în întregime așa după cum a fost spusă, ar servi de adevărat studiu pedagogic modern. P. O. D. Sa voind adecă cu tot adinsul a împrieteni pe toți învățătorii cu sistemul treptelor formale, prelegerea învățătorului Badescu, ținută după acest sistem i-a oferit ocaziune a arăta felul de procedare în propunerea materialului de învățământ după legile psihologice. Adunarea declară prelegerile de succese. A urmat cetirea circulariului comitetului central. Constituirea despărțământului s'a întâmplat în modul următoriu: President: Ioan Pinciu protopresbiter; notariu: Petru Bandu învățătoriu în Obad; casariu: Procopiu Șimian învățătoriu în Focui; bibliotecariu: Ioan Gruescu învățătoriu în Ciacova. Alegerea s'a făcut cu aclamațiune. Raportul fostului casariu și bibliotecariu fiind făcute verbal nu se primesc, ci la

propunerea membrului fondator George Breban se îndrumă fostul cassariu și bibliotecariu a venit la proxima adunare a despărțământului cu rapoartele lor în scris. Tot la propunerea anumitului membru adunarea a adus concluziunea, ca membrii absenți să fie provocați prin prezidiu a-și justifica absența. Pentru revisuirea planului de învățământ actual din diecesa Căransebeșului s'a ales o comisie în persoanele membrilor: P. Șimian, I. Gruescu, P. Bandu, P. Frenț învățători și M. Diaconoviciu învățătoare. — Tot așa și împărțirea oarelor pe săptămână de G. Cătană s'a dat comisiei constatătoare din P. Șimian, S. Alexa, P. Doboș, E. Crașovan. Iar „Cartea copiilor“ pentru clasa II primară de membrul S. C. Alexandru s'a dat membrilor Ioan Gruescu sen., Ioan Gruescu jun., I. Doboșan, P. Borcan și Ana Șimian. Celelalte puncte din circulariu se iau la cunoștință. Proxima adunare a despărțământului se decide a se ține în Petroman, înainte de esamenale anuale. Președintele mulțămînd membrilor pentru interesul dezvoltat închide ședința. ș.

Comitetul Astei al despărțământ. Bocșa, a ținut zilele trecute ședința ordinară sub președința directorului seu Prea On. D. David Terfaloga, în care ședință, pe lângă rezolvirea curențiilor s'a luat hotărîrea de a se ține conferințe publice ambulante în reionul Despărțământului cu teze de interes pentru poporul nostru, și anume: a) membrii de comitet: *Dr. Aurel Oprea va diserta despre afaceri juridice de interes pentru popor; Dr. Petru Mladin despre trebuințele igienice la popor; Avram Neda despre agronomie și legumărit; Stefan Albu despre pomicultură, Coriolan Zuiac despre pomărit și Ioan Marcu despre educațiunea tinerimei.* Prima adunare populară se va ține în în 5/18 Mai a. c. la care va diserta D. director D. Terfaloga și secretariul I. Marcu. Se speră că o cercetare numeroasă, atât din localitatea adunării, cât și din comunele învecinate în fața pregătirilor, ce se fac din partea comitetului. M.

Concurs literar. Conform dispozițiilor fiertatului nostru membru fondator Stefan Antonescu și amăsurat deciziei luate în ședința ordinară a comitetului central ținută în 23 Aprilie u. c., subsemnații din însărcinarea comitetului *escriu premiul de 100 cor. val. de aur pentru cea mai bună lucrare despre legumăritul și pomăritul practic.* La acest concurs literar pot reflecta numai învățători membri ordinari, sau fondatori ai reuniunii, avînd a se acomoda următoarelor dispozițiuni: 1. Scris în limba română curată și ușoară, operatul va fi intitulat: „*Despre legumărit și pomărit*“, și va ocupa cel mult 6 coale de tipărit pe octav. 2. Cuprinsul ușor de înțeles pentru poporul român va conține două părți: În partea I se va tracta despre legumărit cu deosebită considerare la acele soiuri de legume, ce sunt mai avantajoase pentru folosul și traiul poporului român. Se vor espune modurile, cum să se facă pregătirile necesare pentru sădirea și ulterioara dezvoltare a legumelor. Se vor arăta morburile, ce pot obveni între legume și mijloacele de vindecare. Se va espune folosul ce-l poate avea poporul nostru din legumărit, ocupând

însuș cu legumele sale piețele din apropiere. În partea II se va pertracta despre cultivarea tuturor pomilor din patria noastră. Se va arăta în deplina cunoștință de cauza *despre sădirea, alțiurea, cultivarea și folosul pomilor*, apoi despre diferitele morburii obveninde și despre stîrpirea lor: despre acelea speții de poame, cari pe la noi — sau peste tot — au mai mare trecere, conform ecalității și timpului de coacere. — Comparând pomicultura rațională cu cea practisată astăzi, să se arăte pentru popor avantajele, și venitul aproximativ al unei grădini de pomi, considerând toate spețele efective. 3. *Terminul de concurs durează până la 1 Noemre st. n. 1902.* Reflectanții membri ai reuniunii, binevoiască a-și înainta operatele scrise cu mîna proprie, dar fără de subscriere, la subsemnatul președinte al reuniunii în Arad, strada Ujterem Nr. 6/a pre lângă covertă sigilată, ce să conțină însuș numele autoriului *cu subscrierea proprie*, dar pe covertă să fie scris și un text ca motto, ce să se afle și în fruntea manuscriptului respectiv. Arad, din ședința ordinară a comitetului central ținută în 23 Aprilie n. 1902. Prof. Teodor Ceontea președ., Iosif Moldovanu secretariu.

Bibliografie

„*Enciclopedia Română*“, publicată din însărcinarea și sub auspiciile „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, de Dr. C. Diaconovich, prim-secretarul Asociațiunii, Vol III, Fasc. XXVI (Orleanu—Petri).

Acestă vastă publicațiune se apropie cu pași tot mai mari către sfîrsit, încât în scurt timp vom putea vedea terminat primul dicționar enciclopedic român. Fascicolul din urmă, publicat după un interval scurt de abia câte-va săptămîni, cuprinde circa 2000 articole, și anume restul din lit. O și o mare parte a literei P.

Din cuprinsul bogat al acestui fascicol remarcăm următoarele articole, și anume: biografii românesce Orleanu, Oros, Oteteleşanu, Pallade, Pann, Pantazzi, Panțu, Pănu, Papfalvi, Papiniu, Papiu, Papp, Para, Părăianu, Paraschivescu, Partenie episcopul, Pașca, Pascali, Pascali, Pașcan, Pascu, Păun, Pavel, Pelimon, Petrașcu, Petrescu, Petri, ect. Fascicolul este cu deosebire bogat în articole de interes bisericesc, între cari amintim în primul loc „Ortodoxa, biserica“ (de Dr. II. Pușcariu, C. Auner și alții). În materie de istorie și geografie, remarcăm un număr mai mare de articole de Dd. Dr. D. Onciul (Pannonia, Pecenegii, etc.) și S. Floru (Ovreeii), col. Ionescu, etc. Din ramul literaturii amintim mai multe articole de Dd. Mih. Străjan, Tiktin (limba și literatura Ovreilor), iar științele naturale sînt reprezentate prin o lungă serie de articole din botanică (de Panțu, Radian, Procopianu), zoologie (de Moisil, Pop. Voitești, etc.), mineralogie (de L. Mrazek, Murgoci) și geologie (de Popovici-Hatzeg)

În ramul științelor juridice găsim numeroase articole de Dd. Scriban și Voinescu, iar în al celor economice de D. Idieru și alții. Cu deosebită liberalitate a dat redacțiunea și de astădată un loc mai mare articolelor de igienă, atât de importante pentru poporul nostru și lucrate cu mare îngrijire de Dr. I. Felix (Pânea, Parasit, Pasteur, Pâstrama, Pelagra, Pesce sărat etc.) și tot astfel și art. din medicina veterinară scrise de D. Fortună (Pesta bovină și porcină.)

Editarea accelerată a fasciculelor arată că atât redacțiunea, cât și zeloșii și desinteresatii ei colaboratori, își dau toate silințele ca să aducă această mare lucrare la un bun și apropiat sfârșit. Rămâne numai ca și publicul cetitor să le dea întreg concursul său pentru terminarea acestei folositoare publicațiuni.

Abonamentele se fac la W. Krafft în Sibiu și se primesc numai pentru publicațiunea întreagă. Prețul de prenumărare pentru un tom. broșurat cor. 20.—, legat cor. 23.20 (în România: lei 25.—, resp. 28.50).

*

Doaușprezece Cântec de școală pentru 2 și 3 voci egale de *Timoteiu Popovici*, profesor de muzică la seminariul „Androian”. Caetul I. — Prețul 50 fil. *Se află de vîndut la Librăria diecesană din Caransebeș.*

Licitațiuni minuende

Pe baza încuviințării Venerabilului consistoriu diecesan ddtto 26 Ianuarie 1902 Nr. 324. B. se escrie licitațiune minuendă pentru repararea și zugrăvirea s. bisericii gr. or. rom. din **Marcoveț**, cu prețul de esclamare 1355 cor. 85 fil.

Licitațiunea se va ținea la 5/18 Maiu a. c. 10 oare a. m. în sala școli gr. or. rom. din loc.

Specificațiunile de spese se pot vedea la oficiul parohial din loc.

Licitanții vor avea a depune la începutul licitațiunei vadiul de 10%.

Marcoveț, în 24 Martie 1902. 3—3 [21]

Pavel Stoian
preș. com. par.

Grogor Nicolaeviciu
not. com. par.

Pe baza încuviințării Venerabilului Consistoriu diecesan ddtto 28 Martie Nr. 1112 Șc. se escrie licitațiune minuendă pentru zidirea unei noane școle în **Nicolinț**, comitetul Căraș-Severin, cu prețul de esclamare: 8214 cor. 44 fil.

Licitațiunea se va ținea în 12.25 Mai 1902 la 11 oare a. m. în școala locală.

Planul și specificațiunea de măsuri și spese se pot vedea oricând la oficiul parohial din loc. Licitanții vor avea a depune la începutul licitațiunii vadiul de 10%.

La licitațiune se vor admite numai oameni esperți și ouești, cari vor dovedi că au mai lucrat undeva fără protest.

Nicolinț, din ședința comitetului parohial ținută la 12 Aprilie 1902.

1—3 [23]

Sofronie Avramescu
paroh și preș. com. par.

Toma Ignea
not. com. par.

Concurs

Pentru întregirea postului învățătoresc dela școala confesională gr. or. din **Gherman**, se escrie concurs cu termen de 30 de zile dela datul publicării.

Emolumentele sunt:

1. Salariu anual 600 cor.
2. 3 jugere de pământ arătoriu.
3. Cortel liber cu grădină de legumi.
4. 16 metri cubici de lemne, din care are să se încălzească și școala.
5. Pentru scripturistică 10 cor.
6. Pentru conferințele învățătoresci 20 cor.
7. Pentru participare la adunarea generală a Reuniunii învățătorilor 30 cor.
8. Dela înmormentări câte 60 fil. și dela parastase asemenea.

Alesul învățătoriu este deobligat a compune socotelele s. bisericii și a speselor de cult, și a purta cântarea în afară de biserică. Serviii prestate în alte comune, nu se iau în considerare la plățirea cincuinalului.

Doritorii de a ocupa acest post sunt avisați a-și trimite recursurile lor, instruate cu documentele prescrise și adresate comitetului parohial, oficiului protopresbiterial al Vârșetului în Srediștea mică, poșta Nagy Szredistye și a se prezenta în atare Duminecă seau sârbătoare în s. biserică din loc.

Gherman, 2 Aprilie 1902. 2—3 [22]

George Pascu m. p.
președintele comit. par.

Jiva Bereș m. p.
notariul com. par.

În conțelegere cu oficiul protopresbiterial.

Comiș

Harnic în bransa de coloniale se
acceptează numai decât la

„Severineana“

Societate comercială pe acții
Caransebeș